

GOC

DE GEWESTELIJKE
ONTWIKKELINGSCOMMISSIE
sinds 1993

Voorwoord

De Gewestelijke Ontwikkelingscommissie is nu reeds 20 jaar één van de belangrijkste instellingen in Brussel. Bij haar oprichting op 24 juni 1993 hadden de politieke verantwoordelijken de intentie om de GOC een beslissende rol toe te kennen door haar de opdracht te geven om advies uit te brengen over elke mogelijke planologische kwestie die een impact heeft op de ontwikkeling van onze hoofdstad.

Het ontbrak de commissie in ieder geval niet aan werk. Na de oprichting van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest moest men de stedelijke heropleving van Brussel uitdenken. Het feit dat er in het verleden geen wetgeving bestond die rekening hield met de specifieke kenmerken van de stad had immers nogal wat schade aangericht.

Vooraf de twee GewOP (1995 en 2002), het GBP (2001), de OOPS (1991), het BWRO (2004) en de GSV (2006) stonden centraal bij deze onderneming waarbij de GOC één van de drijvende krachten was.

De Brusselse context ondergaat nu reeds enkele jaren heel wat grote veranderingen die de overheden met de enorme verantwoordelijkheid opzadelen om de toekomst van duizenden nieuwe Brusselaars veilig te stellen. De demografische groei is namelijk een realiteit die aanleiding geeft tot enorme behoeften op het vlak van huisvesting, voorzieningen, openbare ruimtes, mobiliteit...

Men heeft hierop dan ook moeten anticiperen en een gedeeltelijke aanpassing van het GBP moeten voorbereiden zodat het Brusselse grondgebied het hoofd kan bieden aan de veranderingen. De uitwerking van het demografische GBP, definitief goedgekeurd op 2 mei 2013, was de gelegenheid bij uitstek

voor intense discussies en debatten over o.a. de dichtheid, de stedelijke integratie en de compatibiliteit tussen residentiële en economische functies.

De GOC nam hieraan intens deel. Gezien ze de belangrijkste stakeholders uit het maatschappelijke en economische leven van het Brussels Gewest verenigt, was ze de plaats bij uitstek voor deze discussies die duidelijk hebben bijgedragen tot het evenwichtige karakter van de oplossingen die finaal door de Regering werden vastgelegd.

Het ontwerp van het GPDO, goedgekeurd op 26 september 2013, kijkt dan weer naar de toekomst op een iets langere termijn. Hierbij wil men namelijk komen tot een duurzaam stedelijk model van hoofdstedelijke schaal door de basis te leggen voor een stad die in staat is om op een evenwichtige manier in te spelen op de behoeften van al haar inwoners.

Het staat buiten kijf dat de GOC zich verder van harte zal bekommeren om de prangende vragen die hieromtrent gesteld worden aan de stakeholders van de stad die verenigd zijn in wat we vandaag een volwaardig instituut kunnen noemen.

Rudi VERVOORT,
*Minister-President
van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering*

Inhoudsopgave

1.	De Gewestelijke Ontwikkelingscommissie : 20 jaar ten dienste van gewestelijke ontwikkeling	7
		Benôit Périlleux
2.	De Gewestelijke Ontwikkelingscommissie : welke evolutie voor welk ruimtelijk ordeningsproject ?	23
		Jean de Salle
3.	De Gewestelijke Ontwikkelingscommissie : 20 jaar geschiedenis	37
		Michel De Beule / Myriam Cassiers / Caroline Warnecke
Het verhaal van een stedenbouwkundige commissie		38
- De weg naar een participatieve planning		38
- Eerste werkzaamheden		39
De Gewestelijke Commissie : haar oprichting, haar taken, haar werking		42
- Wettelijk kader		42
- Taken		42
- Samenstelling		43
- Opmaak van een gewestelijk plan		46
- Werkwijze van de GOC		48
4.	De verwante commissies in het Vlaams Gewest (de SARO) en het Waals Gewest (de CRAT)	51

DE GEWESTELIJKE
ONTWIKKELINGSCOMMISSIE :

20 JAAR TEN DIENSTE VAN
GEWESTELIJKE ONTWIKKELING

Benoît Périlleux

Het Gewestelijk Ontwikkelingsplan (GewOP) van 1995: de grondslag van het stadsontwerp

De GOC, een overkoepelende adviescommissie, viert haar 20ste verjaardag. Het geschikte moment om even terug te blikken en lessen te trekken uit het verleden. De GOC heeft immers kennis kunnen nemen van vele plannen en verordeningen. Vandaag staat de GOC voor nieuwe uitdagingen op het gebied van gewestelijke ontwikkeling, die een toekomstvisie vragen. Deze toekomstvisie is opgenomen in het ontwerp van Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GPDO).

Steden werden in de loop van de geschiedenis als het ware laag na laag opgebouwd. Zo vergaat het ook de opeenvolgende plannen: ze weerspiegelen de economische, politieke en ideologische context van hun tijdperk en bouwen steeds voort op de vorige plannen.

De hedendaagse geschiedenis van stedenbouwkundige planning in Brussel is geschoeid op vier leesten:

- het functionalistische modernisme van de jaren 1960 - 1970;
- de heropbouw van de stad en het herstel van het stadsweefsel, sinds de goedkeuring van het Gewestplan in 1979 tot op vandaag ;
- de vernieuwde ontplooiing met de «grote stadsprojecten» sinds de jaren 2000 ;
- de uitbreiding en de afstemming van de beleidsniveaus, van de wijken tot de metropool, die vertaald zijn in het nieuwe Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling.

De plannen van de jaren 1950-1960¹ waren sterk doordrongen van de beginselen van het Handvest van Athene van 1933, dat tijdens de CIAM (*Congrès Internationaux d'Architecture Moderne*) werden aangenomen. Het Handvest stelde dat de steden niet aangepast waren aan de vereisten van de moderne maatschappij en dat de verschillende functies van elkaar gescheiden moesten worden: huisvesting, werk, ontspanning, verplaatsing. Deze “functionalistische” visie op stedenbouw wierp heel wat bezwaren op, zowel tegen het autosnelwegennet als tegen de ombouw van de stad tot economisch centrum. Uiteindelijk zag het Gewestplan van 1979 het levenslicht, een voornamelijk beschermend plan. Zo beperkte het de administratieve gebieden tot de bestaande, hamerde het op stadsvernieuwing² en probeerde het blokken die nog niet waren omgebouwd tot kantoren opnieuw tot huisvesting te bestemmen (met name in de Noordwijk en de Europese wijk). Het beval ook de beheersing aan van het gemengde karakter om de woonfunctie als voornaamste functie te behouden in gebieden met gemengd karakter en in woongebieden³.

Het plan voorzag ook in zogenaamde “speciale regelen van openbaarmaking”, met de verplichting om een openbaar onderzoek uit te voeren voor bepaalde projecten en het advies te vragen van een adviesverlenende overlegcommissie, wat het publieke debat over de projecten bevordert. Het principe van een “democratische stedenbouw” was verworven.

De Ordonnantie houdende de Organisatie van de Planning en de Stedenbouw (OOPS, 1991) was het eerste grootscheepse wetgevende initiatief van het Brussels Gewest (ontstaan in 1989). Bovenop de bestemmingsplannen van de wet van 1962 (Gewestplannen en Bijzondere Plannen van Aanleg), werden ook ontwikkelingsplannen in het leven geroepen die als duidelijk doel hadden de socio-economische planning en de ruimtelijke planning op elkaar af te stemmen, en een strategie uit te stippelen voor gewestelijke ontwikkeling.

*De Ordonnantie
houdende de
Organisatie van
de Planning en de
Stedenbouw
(OOPS, 1991)
was het eerste
grootscheepse
wetgevende initiatief
van het
Brussels Gewest.*

De GOC, ontstaan uit de *Commission Régionale d'Aménagement du Territoire* (CRAT), werd zo ook bevoegd voor gewestelijke ontwikkeling.

Het ontwerp van GewOP⁴ van 1993 moest worden uitgewerkt in tijden van opperste beroering. Het was immers voor het eerst dat het Gewest een gedetailleerde inventaris moest opmaken van zijn sterke en zwakke punten, van de kansen die het zou moeten grijpen en de bedreigingen die het zou moeten trotseren. De voltallige GOC (48 leden) heeft de verantwoordelijken van de lopende studies gehoord (mobiliteit, economie en werkgelegenheid).

De situatie in het Gewest was op vele punten kritiek:

- ontvolking (80.000 inwoners in de jaren 1970-1980, 40.000 in de jaren 1980-1990) ;
- daling van het inkomen van de inwoners, wat samen met het vorige punt leidde tot een aanzienlijke daling van het aandeel van de personenbelasting dat in Brussel werd geïnd ;
- steeds minder banen in de secundaire en steeds meer banen in de tertiaire sector, met veel meer pendelaars en druk op het vastgoed in de centrale woonwijken ;
- een verloederde binnenstad: vele krotten, het gevolg van speculatie op bestemmingswijzigingen tot kantoren, minder handelszaken in het centrum ten gunste van winkelcentra in de tweede kroon, huisvestingsproblemen en onvoldoende investeringen in de openbare ruimte⁵.

De vooruitzichten inzake mobiliteit, leefomgeving of huisvesting leken onaanvaardbaar, aangezien ze zouden leiden tot steden die op een Amerikaanse leest zijn geschoeid, met een bijzonder verloederde en verlaten binnenstad (*downtown*), en een economisch centrum (*central business district*) dat steeds meer ruimte weg zou kapen van de woonwijken.

De GOC steunde het project dat die trends wou ombuigen met een stevig programma waarbij het overheidsgeld gericht besteed zou worden in het centrum en de eerste kroon en de middelen van het stadsvernieuingsbeleid in de Ruimte voor Versterkte Ontwikkeling van de Huisvesting, op basis van een persoonlijke en ruimtelijk-institutionele solidariteit tussen rijke en arme gemeenten.

De GOC leverde een unaniem advies af over het ontwerp en over de bezwaren en opmerkingen van het openbaar onderzoek, wat een sterk politiek signaal was⁶. De GOC wou de strategie voor economische diversificatie nog doordrijven door de Perimeters voor Herontplooiing van de Huisvesting en de Bedrijven (voornamelijk in de Kanaalzone) groter te maken, bovenop de aandacht voor de vier technologische sectoren van de metropool (gezondheidszorg, voeding, communicatie en precisie-industrie).

Het eerste GewOP omvatte ook een regelgevend luik met bepalingen over de grondbestemming, die bovenop de bepalingen van het Gewestplan kwamen.

In de toepassing van de voorschriften van het Gewestplan was namelijk gebleken dat de vrijheid die het plan bood had geleid tot misbruik: toelating werd gegeven voor talrijke kantoorgebouwen, ofwel van bij de

ontwerpfase, zonder rekening te houden met de dichtheidscriteria (0,1 / 0,2 in woongebieden en gebieden met gemengd karakter), ofwel via de BBP's die daartoe de mogelijkheid boden.

De verordenende bestemmingskaart van het GewOP toonde de perimeters voor verhoogde bescherming van de huisvesting, voor bescherming van de huisvesting, voor herontplooiing van de huisvesting en de bedrijven, die beperkingen oplegden op het Gewestplan voor kantoren en handelszaken.

De GOC oordeelde echter dat het niet nodig was om de kantoorfunctie in woongebieden en gemengde gebieden te beperken tot 100 m², maar wel dat de regels van het Gewestplan volstonden (200 m² per gebouw, of meer in geval van speciale regelen van openbaarmaking) als ze ten volle werden toegepast, dus met inbegrip van de maximumdrempel voor de dichtheid per blok in woongebieden en gemengde gebieden. De Regering heeft het ontwerpplan daaraan aangepast. Het ontwerp van het GewOP legde ook stedenbouwkundige verplichtingen op voor alle kantoorgebouwen van meer dan 500 m² oppervlakte. De GOC heeft die maatregel unaniem aanvaard: de vorige "compensatie"-praktijken waren immers variabel en werkten juridische onzekerheid en ongelijke behandeling van vergunningsaanvragers in de hand.

De GOC ging ook akkoord met de gedachte om kantoren te groeperen rond de grote stations via de Perimeters van Gewestelijk Belang (PGB), waaronder de PGB nr. 5 Zuid en de PGB's nrs. 6 en 7 Noordwijk, waarbij aanzienlijke quota voor nieuwe

De GOC ging ook akkoord met de gedachte om kantoren te groeperen rond de grote stations.

kantoren naar voren werden geschoven om onder andere te kunnen voldoen aan de toekomstige vraag van de Europese en internationale instellingen, die voorzagen meer personeel in dienst te nemen (van 19.300 naar 33.900).

Hoewel ze sterk werden betwist, zowel tijdens het openbaar onderzoek als door de Gemeenten via hun adviezen, stemde de GOC in met de voorstellen om het mobiliteitsbeleid te hervormen voor een geïntegreerd beleid met het oog op een betere mobiliteit, met name door het openbaar vervoersaanbod aan openbaar vervoer te verhogen: GEN, bijkomende metro-infrastructuur (sluiten van de kleine ring en verlenging bij Erasmus) en door programma tot verhoging van de reissnelheid van het bovengrondse openbaar vervoer via eigen beddingen.

Het principe van de specialisatie van de wegen oogstte echter kritiek. De GOC verzocht immers de kwaliteit van alle wegen te verbeteren om het probleem op te lossen. De specialisatie werd echter toch goedgekeurd en bleek achteraf nodig te zijn, net zoals in de vele andere steden die radicale maatregelen hebben getroffen om te druk autoverkeer in woonwijken zoveel mogelijk te vermijden.

De GOC steunde de wil om het woningenpark te ontwikkelen in functie van de socioprofessionele categorieën en de plaatsbepaling.

De GOC steunde de wil om het woningenpark te ontwikkelen in functie van de socioprofessionele categorieën en de plaatsbepaling. De publieke ondersteuning wordt uitgebreid om de *hulp aan stenen* te koppelen aan de *hulp aan personen* voor gezinnen met bescheiden inkomens.

De aandacht van de GOC was bijzonder gericht op het stadsproject, dat ertoe strekte de specifieke kenmerken van het Brusselse stedelijke weefsel nieuw leven in te blazen en de leesbaarheid van de stadsstructuur en -identiteit te verhogen, voornamelijk gevormd door het mozaïek van oude dorpskernen en de structurerende ruimtes die bepalend zijn voor een goed begrip van de ruimtelijke structuur van de stad.

Ook werd aandacht besteed aan de culturele uitstraling van het Gewest (kandidaatstelling voor de titel van Culturele hoofdstad van Europa in 2000), aan de toeristische troeven, aan de veiligheid, aan de verfraaiing van de stad en de bescherming van het erfgoed, en aan de sociale ontwikkeling en de versterking van de bestaande handelskernen (handelskernovereenkomsten). Bovendien heeft ze gevraagd naar een versterkt milieubeleid, wat er ook is gekomen (water, afval, bodem, lucht, lawaai en groen erfgoed).

In hun werkzaamheden rond het GBP hebben de leden oog gehad voor het volledige grondgebied van het Gewest, met al haar kenmerken en diversiteit.

Het Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP) van 2001

Het ontwerp van het GBP moest veel meer worden afgestemd op technische en juridische beperkingen. In tegenstelling tot het GewOP, moest het GBP in overeenstemming zijn met het zeer gedetailleerde Gewestplan en met de vele geldende BPA's⁷.

De GOC riep in haar advies over het ontwerp van het GBP op om *“een kat een kat te noemen”*. Na de kritiek op de omvorming van sommige bedrijfsgebieden met stedelijk karakter uit het Gewestplan

in administratieve gebieden, pleitte de GOC ervoor de werkelijkheid onder ogen te zien: in de jaren '80 en '90 delokaliseerden kantoren naar nieuwe polen (Kolonel Bourgstraat langs de autosnelweg richting Leuven, Pleinlaan, Leopold III-laan, Stallestraat, enzovoort).

In hun werkzaamheden rond het GBP hebben de leden oog gehad voor het volledige grondgebied van het Gewest, met al haar kenmerken en diversiteit.

De GOC steunde de algemene voorschriften:

- het GBP behoudt het principe van de bescherming van bestaande woningen van het GewOP van 1995 en verbiedt afbraak of wijziging van bestemming, tenzij dezelfde oppervlakte op de plaats of in het gebied behouden blijft;
- op verzoek van de GOC heeft de Regering de zogenaamde beschermingsclausule fors uitgebreid door behalve verbouwings- of renovatiewerken (met eventuele verhoging van de vloeroppervlakte met 20 procent) ook afbraakheropbouwwerken aan bestaande gebouwen toe te staan waarvan de bestemming niet overeenstemt met de voorschriften van het plan;
- het plan voorzag in afwijkende bepalingen voor de bescherming van het erfgoed en de herbestemming van verlaten bedrijfsruimtes of voor het wegwerken van stadskankers.

Drie specifieke thema's werden grondig onderzocht:

- de bescherming van de binnenterreinen van huizenblokken;
- het commerciële vraagstuk: het plan legt de bestaande handelskernen vast (104) en legt tegelijkertijd strikte regels op voor de oprichting van nieuwe handelszaken buiten linten voor handelskernen;
- op het gebied van groene ruimtes gaat het GBP verder op de weg die het GewOP is ingeslagen: het voegt nog meer groene ruimtes toe door bestaande parken uit te breiden of het grootste gedeelte van de grondreservegebieden van het Gewestplan definitief in groengebied om te zetten.

Het advies van de GOC was op vele punten niet meer unaniem.

Het Gewestelijk Ontwikkelingsplan van 2002: van reglementaire stedenbouw naar operationele stedenbouw met richtschema's

De GOC steunt het voornemen van het project om drie uitdagingen aan te gaan:

- een gediversifieerde bevolking waarborgen door de zwakkere bevolkingsgroepen beter te integreren en een terugkeer naar de stad aan te moedigen;
- een duurzame economische ontwikkeling bevorderen die arbeidsplaatsen creëert voor de Brusselaars;

- het internationale en interculturele karakter van Brussel naar voren laten komen in belangrijke geïntegreerde projecten die duurzame ontwikkeling bewerkstelligen.

De twaalf prioriteiten van het Stadsproject omvatten nieuwe hoofdstukken ten opzichte van het GewOP van 1995. Zo is er een omvangrijk hoofdstuk over sociaal beleid, dat een antwoord moet bieden aan de sociale noden en dat grotendeels werd uitgestippeld door de gemeenschapscom-

missies. Ten slotte wordt het interculturele, internationale en Europese karakter van Brussel als troef onderstreept.

De GOC merkt op dat het plan de twaalf prioriteiten als gelijkwaardig en strategisch beschouwt. De overheidsmiddelen laten echter niet toe (zoals voor het GewOP 1995) om alle doelstellingen naar behoren te halen.

Als nieuw element hecht het GewOP van 2002 veel belang aan een doeltreffend beleid voor ruimtelijke ordening en de nodige middelen voor een vastgoedbeleid, waarvoor het 14 hefboomgebieden voor gewestelijke ontwikkeling definieert.

De GOC verbaasde zich erover dat sommige gebieden daarop ontbraken, zoals het Josaphatstation (tijdens het openbaar onderzoek had de Gemeente daarvoor nochtans een bezwaarschrift ingediend), of dat de perimeter van bepaalde gebieden wel erg groot lijkt.

Er bestaan twee soorten hefboomgebieden: de stadsdelen in wording en de stedelijke gebieden die een herbestemming moeten krijgen. Het GewOP bepaalt dat het richtschema "de grote tendensen aankondigt voor de aanleg of heraanleg van een grondgebied en de voornaamste interventieopties die er van kracht zullen zijn bepaalt, net als de vereiste middelen".

De GOC mocht zich uitspreken over vijf richtschema's die na advies van de GOC door de Regering zijn goedgekeurd: Kruidtuin-Administratief centrum, Europese wijk, Thurn & Taxis, Reyers, Schaarbeek-Vorming; en andere liggen nog op tafel (Zuid, Josaphat...).

Deze documenten leggen het kader vast van de toekomstige aanleg van deze gebieden. De GOC heeft bijzondere aandacht besteed aan het evenwicht tussen de verschillende functies (en aan het behoud van de productieactiviteiten) en aan de verbetering van de mobiliteit, het milieu en de leefomgeving (parken, vervuiling, enzovoort).

De GOC betreurt dat de programma's geen contracten omvatten tussen de (gewestelijke en gemeentelijke) overheden en tussen het grote publiek en de privésector.

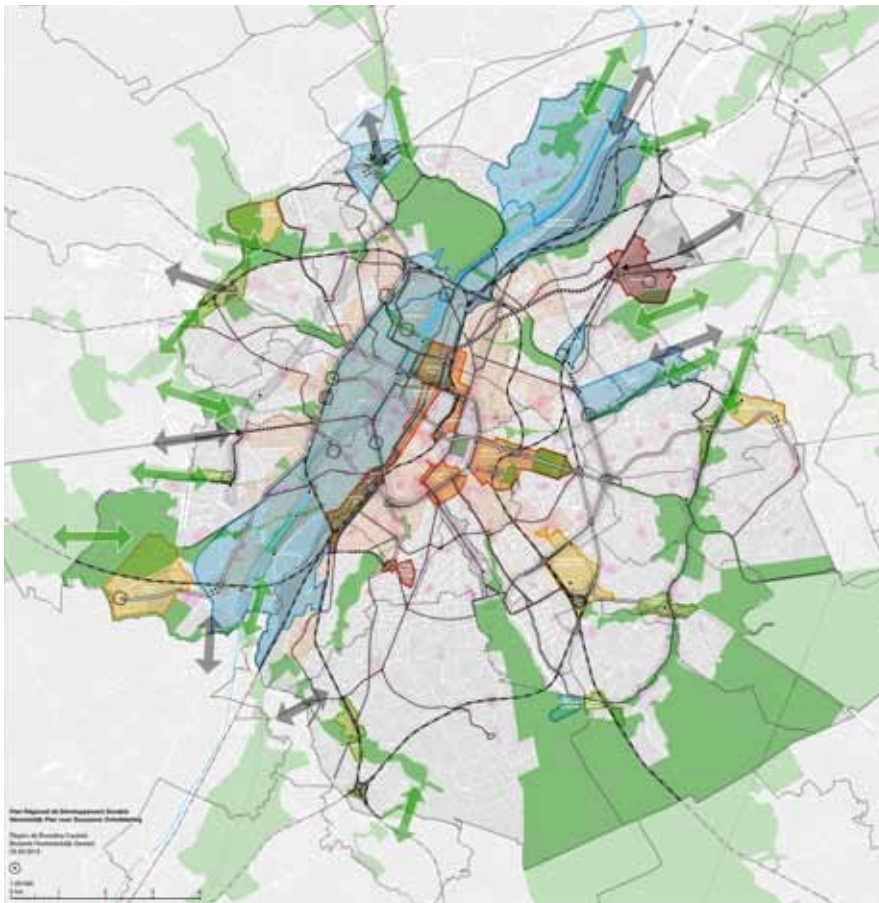
De GOC heeft bijzondere aandacht besteed aan het evenwicht tussen de verschillende functies (en aan het behoud van de productieactiviteiten) en aan de verbetering van de mobiliteit, het milieu en de leefomgeving (parken, vervuiling, enzovoort).

Toekomstige inzet van de planning en nieuw Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GPDO)

De GOC heeft de werkzaamheden inzake het toekomstige GPDO willen voorbereiden door enerzijds de nodige kennis van de situatie van het Gewest op te doen en anderzijds door prospectief tewerk te gaan.

De eerste doelstelling is bereikt onder de vorm van een indrukwekkend werk vol gegevens en informatie, en van het luisteren naar deskundigen inzake thema's die de gewestelijke ontwikkeling aanbelangen, dat alles onder de coördinatie van Eric Corijn. Er kwam een publicatie⁸ van die de debatten van de Staten-Generaal van Brussel heeft gevoed.

Stadsproject 2013

De GOC heeft toen aan de alarmbel getrokken: de armoede steeg, het onderwijs was niet performant genoeg, de jongeren waren onvoldoende geschoold en de verschillende sociale groepen leefden gescheiden van elkaar.

Het tweede werk, dat ook werd gepubliceerd⁹, gaf stof tot nadenken over volgende thema's:

- Welke dichtheid voor Brussel
- Ecologische voetafdruk verkleinen
- Voor een sociaal inclusieve economische ontwikkeling
- Ambitieuze verbeelding
- Sociaalruimtelijke breuklijnen en de uitdagingen op het vlak van bestuur
- Planningsproces als maatschappelijke hefboom

De GOC vervulde zo een van de basistaken die haar zijn toevertrouwd door het BWRO (artikel 7): “De Gewestelijke Commissie kan, inzake de uitvoering of de aanpassing van de plannen en verordeningen waarover zij zich moet uitspreken, opmerkingen maken of suggesties voordragen bij de Regering. Zij stelt algemene richtlijnen voor in verband met het voorbereiden en het opmaken van ontwikkelings- en bestemmingsplannen alsmede van stedenbouwkundige verordeningen.”

De GOC onderstreepte ook dat het nodig is om nieuwe schalen in aanmerking te nemen. Planning is van aanzienlijk belang voor een metropool. Alle Europese agglomeraties hebben er mee te maken in dit post-Fordtijdperk dat gekenmerkt wordt door de afzwakking van de rol van de staten. Steden en perifere gemeenten moeten op nieuwe manieren samenwerken rond ontwikkelingsprojecten en de financiering van die projecten. Heel vaak laten de democratisch verkozen organen niet toe om daar rekening mee te houden, aangezien ze verkozen zijn volgens territoriale normen die niet meer in overeenstemming zijn met de problemen¹⁰.

Hoewel het logisch leek dat de eerste ontwikkelingsplannen zich voornamelijk zouden richten op de eigen grondgebied van het Gewest om hiervoor een strategie van heropleving, autonomie en vastberadenheid uit te stippelen, is de GOC nu van oordeel dat er vier schalen van ruimtelijke ordening en gewestelijke ontwikkeling zijn:

*De GOC heeft
toen aan de
alarmbel
getrokken:
de armoede steeg,
het onderwijs was
niet performant
genoeg, de jongeren
waren onvoldoende
geschoold en de
verschillende
sociale groepen
leefden gescheiden
van elkaar.*

Het Centraal Belgisch Stedelijk Netwerk: het is zinvol naar die schaal te kijken om de samenwerking tussen de grote Belgische agglomeraties te bevorderen. Ze worden immers met veel vergelijkbare problemen geconfronteerd en zouden hun voordeel doen met de meerwaarde die de bereikte kritische massa genereert (cf. het model Randstad Holland).

Het nieuwe GPDO zal moeten worden afgestemd op de Gewestplannen van Vlaanderen (Beleidsplan Ruimte, update van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen) en Wallonië (*Schéma de Développement de l'Espace Régional*), die momenteel ook worden geëvalueerd en herzien. Door die werkwijze ontstaat er ook onderhandelingsruimte.

De GOC heeft contact opgenomen met zijn evenknieën in Vlaanderen (SARO) en Wallonië (CRAT).

De Brusselse Grootstedelijke Ruimte wordt erkend in de zesde staatsvorming onder de benaming "*Hoofdstedelijke Gemeenschap van Brussel*". Het omvat Brussel en de Brabantse gemeenten (ook de Brabantse provincies kunnen betrokken worden).

Dat gebied zal grote wijzigingen ondergaan zodra het GEN in dienst wordt genomen: goed toegankelijke secundaire polen zullen hun potentieel kunnen benutten. Het GEN-gebied omvat de 135 gemeenten die rechtstreeks zullen worden aangedaan door de nieuwe spoorlijnen en stelt bijna 2.950.000 inwoners en meer dan 1.330.000 banen. In dat gebied zal de inplanting of herlocalisatie van bedrijven en gezinnen een prangende kwestie worden zodra het GEN een wijzigende toegang aantrekkingskracht teweegbrengt. GEN-

studies tonen inderdaad aan dat de periferie inwoners zal aantrekken, wat nefast zal zijn voor Brussel. Die nieuwe aantrekkingskracht zou ook een impact kunnen hebben op de vestigingskeuze van bedrijven.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, met zijn 19 gemeenten, een sterk groeiende bevolking (van 959.000 inwoners in 2000 naar 1.156.000 in 2013), een steeds kosmopolitische stad. Het Gewest krijgt opnieuw bijkomende bevoegdheden via de zesde staatsvorming en heeft zijn toekomstvisie opgenomen in het nieuwe ontwerp van het Duurzaam Gewestelijk Ontwikkelingsplan.

Dat plan staat inderdaad in het teken van de duurzame ontwikkeling en steunt daarbij op drie pijlers:

- milieu: uitputting van de natuurlijke hulpbronnen (olie), klimaatopwarming, vervuiling, afval, enzovoort: allemaal uitdagingen die onze leefwijze zullen veranderen (consumptie, verplaatsing, enzovoort) om verspilling tegen te gaan;
- sociale kwesties: de verzorgingsstaat maakt een crisis mee waarin de sociale breuklijnen de maatschappij dualiseren en/of polariseren, een trend die versterkt wordt door de moeizame integratie van laaggeschoolden;
- economie: de strategie van het Gewest ligt niet voor de hand in deze geglobaliseerde wereld met dito bedrijven en moet zich richten op de urban soft-ware (openstaan voor andere culturen, schaalvoordelen van agglomeraties, contractuele aanpak, partnerschappen, innovatie¹¹).

De wijken of de mozaïekstad: Brussel staat bekend voor de diversiteit en kwaliteit van zijn "honderd wijken": het ontwerp van het GPDO wil die kaart spelen door de levenskwaliteit fors te verbeteren via een versterking van de "lokale identiteitskernen", het kloppende hart van de wijken, zowel dankzij een herkwalificering van de openbare ruimtes als door het infrastructuraanbod en de handelszaken. Deze "nabijheidsstad" moet een aangename stadsomgeving bieden waar actieve verplaatsingsmiddelen centraal staan.

De GOC wordt in dat opzicht verzocht om verder dienst te doen als forum voor de "gewestelijke drijvende krachten". Gezien de betrokkenheid van haar leden en haar kwalitatief hoogstaande werkzaamheden, kan ze de bevoorrechte incubator zijn van een gewestelijke "ontwikkelingscoalitie", waarin vertegenwoordigers van uiteenlopende sectoren hun bijdrage zullen kunnen leveren aan de toekomstige projecten die een antwoord bieden op de cruciale uitdagingen van Brussel.

Brussel staat bekend voor de diversiteit en kwaliteit van zijn "honderd wijken".

¹ Zie B. Périlleux : «*Brussel (over) 20 jaar*». Planning en ruimtelijke ordening in Brussel. Balans en perspectieven. Cahier van het ATO, nr. 7, p. 133-157, 2009.

² Het is echter wachten tot 1982 voordat de te renoveren en te beschermen gebieden opgenomen worden in een besluit.

³ Inderdaad: «*bij gebrek aan een gemeentelijk plan van aanleg, mag de verhouding tussen de voor kantoren bestemde vloeroppervlakte en de terreinoppervlakte niet meer dan 0,1 bedragen in woongebieden, of 0,2 in gemengde gebieden, in het blok of het van het gebied deel uitmakende blokgedeelte*».

⁴ Opgesteld onder de leiding en coördinatie van Marie-Laure Roggemans, met de hulp van externe consultants, voornamelijk Cooparch en Stratec.

⁵ Die onderinvesteringen maakten soms deel uit van een gemeentelijke strategie om de centrale wijken te laten rotten, aangezien de inwoners daar van buitenlandse origine waren en dus geen stemrecht hadden.

⁶ Zie advies van de GOC in het Staatsblad van 27 maart 1995 en de samenvatting van C. Billen, lid van de GOC.

⁷ Een eerste ontwerp werd aangenomen in 1998, een tweede in 1999.

⁸ E. Corijn en E. Vloeberghs : *Brussel!* Stadsschriften, VUB-Press, 2009.

⁹ E. Corijn (red.) : *Waarheen met Brussel?* Stadsschriften, VUB-Press, 2013.

¹⁰ Voor Parijs, zie het oktobernummer 2008 van ESPRIT, *Les chantiers du Grand Paris*, dat vier verschillende schalen en grondgebieden beschrijft voor Groot-Parijs en droomt over een nieuwe vorm van besturen.

¹¹ Zie Richard Florida, *Cities and the Creative class*, 2005.

De enorme variëteit aan werkzaamheden van de GOC valt op. Naast de adviezen die ze geeft volgens de wettelijke procedure, kan de Gewestelijke Ontwikkelingscommissie ook, op eigen initiatief, « *opmerkingen formuleren of suggesties doen bij de uitwerking of de aanpassing van plannen en verordeningen waarvan ze kennis neemt* ».

Zo heeft ze o.a. advies gegeven voor de volgende documenten :

Advies over de gewestelijke en gemeentelijke ontwerpplannen

GewOP

1994: GewOP 1
1997: GewOP 1 (*indicatieve bepalingen van het plan en letterlijke stedenbouwkundige voorschriften bij de verordenende bestemmingskaart van het GewOP*)

2002: GewOP
2014: GPDO 3

GBP

1999 en 2000: GBP 1
2012: demografisch GBP

GSV

1997 en 2006: GSV
2012 en 2013: GGSV *Wetstraat en omgeving*

Richtschema's

2006: H-G 6 *Kruidtuin*
2008: H-G 7 *Europese Wijk*
H-G 5 *Thurn en Taxis*
2010: H-G 12 *RTBF/VRT (Reyers)*
2013: H-G 11 *Schaarbeek-Vorming*

GemOP

1998 tot 2000: 18 *basisdossiers*
2009, 2010, 2011, 2013: *ontwerpen van bestekken MER*

Ontwerpplannen

2002: *Sint-Joost*
2003: *Stad Brussel, Molenbeek*
2004: *Etterbeek, Evere*
2006: *Watermaal-Bosvoorde*
2011: *Schaarbeek*
2013: *Sint-Lambrechts-Woluwe*

BBP

1994 tot 2011: 28 *basisdossiers, bestek MERs of ontwerpplannen*

Advies over de ontwerpbesluiten en -verordeningen inzake onderwerpen beoogd door het BWRO die een impact hebben op de gewestelijke ontwikkeling

Ordonnanties :

2008: *Aanpassing*
2010: *Voorkooprecht*
2011: *Erfgoed*
2013: *Administratieve boetes*

Besluiten :

2010: *Aanstelling van de Adviesorganen en Besturen die gevraagd worden om een advies uit te brengen*
Handelingen en werkzaamheden vrijgesteld van stedenbouwkundige vergunning, nl. van « gering belang » (RB 13-11-2008)
BWRO : art. 18§6 en 25§6, 35§3 en 48§5 : grensoverschrijdende raadplegingsprocedure
BWRO : Europese richtlijn 1996/82/EG « Seveso »
BWRO : Europese richtlijn 85/337/EEG betreffende de « milieu-effectenbeoordeling van bepaalde plannen en projecten » in 2010
2013: *Stedenbouwkundige lasten*

Advies over tal van andere projecten

2002: *Omzendbrief parking*
2006: *Onteigeningsplan Bruynstraat, Stad Brussel*
2010 en 2012: *Actieplan armoede*
2012: *Strategisch voetgangersplan*
2012: *Kilometerheffing en intergewestelijk wegvignet*
2012: *Natuurplan*
2013: *Gewestelijk parkeerbeleidsplan*

Advies op eigen initiatief of suggesties

2002 en 2009: *Memorandum aan de Regering*
2008: *Stappenplan van het PIO*
2010: *Opvolging van de adviezen van de GOC - MER GemOP*

Extragewestelijk advies

1997: *Tweede Benelux Structuurschets*
Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV)
2008: *MER-plan (verbreding van de ring)*
2011: *Ontwerp van Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan - Afbakening VSGB*

DE GEWESTELIJKE ONTWIKKELINGSCOMMISSIE :

WELKE EVOLUTIE
VOOR WELK RUIMTELIJK
ONTWIKKELINGSPROJECT ?

Jean de Salle

2

De Gewestelijke Ontwikkelingscommissie: 20 jaar stedenbouwkundige begeleiding ten dienste van het nieuwe Brussels Gewest...

Ter gelegenheid van de 20e verjaardag van de Gewestelijke Ontwikkelingscommissie heeft Benoît Périlleux een eerste balans opgemaakt van de opdrachten die de Gewestelijke Commissie heeft vervuld.

Zijn tekst is getiteld: “De Gewestelijke Ontwikkelingscommissie: 20 jaar ten dienste van de gewestelijke ontwikkeling” en schetst de evolutie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest door de verschillende grote projecten inzake ruimtelijke ordening heen, zoals het Gewestelijk Ontwikkelingsplan 1, het Gewestelijk Bestemmingsplan, het Gewestelijk Ontwikkelingsplan 2, evenals de voorbereiding van het Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkelingsplan.

Naar aanleiding van dit artikel is het hier de bedoeling de oorsprong, evenals de toekomst van de Gewestelijke Commissie onder de loep te nemen, op basis van een synthese van hoe de context van stedelijke ontwikkeling en leefmilieu is geëvolueerd.

Wat de oorsprong betreft, wat waren de stedenbouwkundige en planningsvisies die de evolutie van Brussel hebben vormgegeven en die gezorgd hebben voor de evoluties van de adviesorganen?

Wat de toekomst betreft, hoe zal de knowhow die daaruit is verworven evolueren op het vlak van stedelijke planning en stadsprojecten? Wat is het belang van die knowhow in de context van de versnelde evolutie op het regionale, Europese en mondiale vlak?

Dit jaar vieren we het 20-jarige bestaan van de Gewestelijke Commissie, maar we mogen niet vergeten dat de grondslag en de werkwijze van de Commissie al van veel vroeger dateren en enkele kenmerkende evoluties hebben ondergaan.

Ook al vond de wettelijke oprichting van de GOC inderdaad plaats in 1993, toen onder leiding van Minister-President Charles Picqué en zijn Staatssecretaris Robert Hotyat, het ontwerp ervan zat vervat in alle ordonnanties, besluiten en verordeningen met betrekking tot de totstandbrenging van het nieuwe Brussels Hoofdstedelijk Gewest in 1989, met andere woorden nu 25 jaar geleden.

... maar de raadgevende en adviesopdrachten voor de overheid van Commissies inzake stedenbouw dateren al van meer dan 60 jaar geleden...

De oprichting van de GOC was de laatste stap in een langer proces, dat al bestond voor de oorlog van 1940-45 en waarvan de evolutie samenhangt met de politieke beslissing die gezorgd heeft voor een planningsvisie op het gebied van socio-economische en territoriale ontwikkeling van Europa, van onze Belgische structuren en van onze hoofdstad, die ook een Gewest geworden is. Deze stap zal zeker niet de laatste zijn.

Andere delen van de brochure gaan dieper in op de verschillende historische stappen die geleid hebben tot de oprichting van de Gewestelijke Ontwikkelingscommissie bij Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Executieve van 4 februari 1993.

Kortom, sinds de laatste oorlog nemen we een dubbele evolutie waar. Die bestond tegelijk in een uitgebreidere rol van de adviesorganen, die nodig zijn geworden omdat de ruimtelijke ordening van België en de voornaamste agglomeraties steeds complexer en belangrijker is geworden, alsook in een grotere vertegenwoordiging van de leden ervan, er zijn meer verschillende stakeholders uit het maatschappelijk middenveld en de socio-economische wereld, en zo is ze een steeds betere afspiegeling van de verschillende belangen.

Kortom, we nemen een uitgebreidere rol van de adviesorganen en een grotere vertegenwoordiging van de leden ervan waar, en zo is ze een steeds betere afspiegeling van de verschillende belangen.

*De toekomst...
Wat is het belang van die knowhow in de context van de versnelde evolutie op het regionale, Europese en mondiale vlak?*

Voor de oorlog werd al een Adviescommissie Stedenbouw opgericht, die een raadgevende rol speelt bij de ontwikkeling van de Agglomeraties, en in 1945, bij de oprichting van de Stedenbouwkundige Administratie, werd bij besluit de Hoge Raad voor de Stedenbouw in het leven geroepen, die zich in de loop der jaren zal uitbreiden.

De Organieke Wet van 29 maart 1962 houdende de organisatie van de Ruimtelijke Ordening en van de Stedenbouw maakt de oprichting mogelijk van de Gewestelijke Adviescommissies die adviezen uitbrengen over de Regionale plannen en de 48 Gewestplannen.

In 1976 pas werd de Brusselse Streekcommissie van Advies voor Ruimtelijke Ordening / *Commission Régionale bruxelloise d'Aménagement du Territoire et de l'Urbanisme* (de CRAT) aangesteld, om het Gewestplan van het Brussels Gewest te begeleiden. Ze speelt een belangrijke rol in het openbaar onderzoek van het ontwerp van dit toekomstige plan.

In 1993 werd de huidige Gewestelijke Ontwikkelingscommissie (de GOC) opgericht via de Organieke Ordonnantie houdende de Organisatie van de Planning en de Stedenbouw (1991). In 2004 werd deze Ordonnantie vervangen door het Brussels Wetboek voor Ruimtelijke Ordening, dat de bevoegdheden en de vertegenwoordiging van de GOC uitbreidt.

... en dat was een periode van bijna een halve eeuw met belangrijke regionale, nationale en internationale veranderingen die het kader vormen voor de evolutie van de Adviescommissies op het gebied van ruimtelijke ordening ...

Vanaf het einde van de jaren 80 vinden er belangrijke internationale gebeurtenissen plaats die de politieke en socio-economische werkelijkheid ingrijpend wijzigen, en bijgevolg ook de ruimtelijke ordening en ontwikkeling: de val van de Berlijnse muur, daarna van de USSR, de expansie van een internationaal offensief kapitalisme, de eerste waarschuwingen over de toekomst van de planeet wat milieu betreft (Brundtland-rapport in 1987, Rio en Agenda 21 in 1992, Aalborg in 1994...), de uitbreiding van Europa, de opkomst van religieus extremisme...

Op Belgisch niveau werd de periode van de jaren 70-80 gekenmerkt door de afname van de industrialisering van ons productieapparaat en de stijging van de werkloosheid, een dalende demografische trend, het gebruik van monofunctionele zoning van het grondgebied van de steden, een rechtstreekse en blinde toepassing van het Handvest van Athene uit 1933.

Het vertrek van de middenklasse uit de stadscentra, dat te maken had met grondgebonden aanpassingen veroorzaakt door

de bouw van kantoren en de bijhorende vastgoedspeculatie, zorgt voor belangrijke veranderingen in de stad, zoals individuele mobiliteitsproblemen, de opwaardering van bepaalde centrale wijken en van de eerste kroon en de verkrotting van andere wijken, de achteruitgang van het erfgoed en het leefmilieu in de stad ...

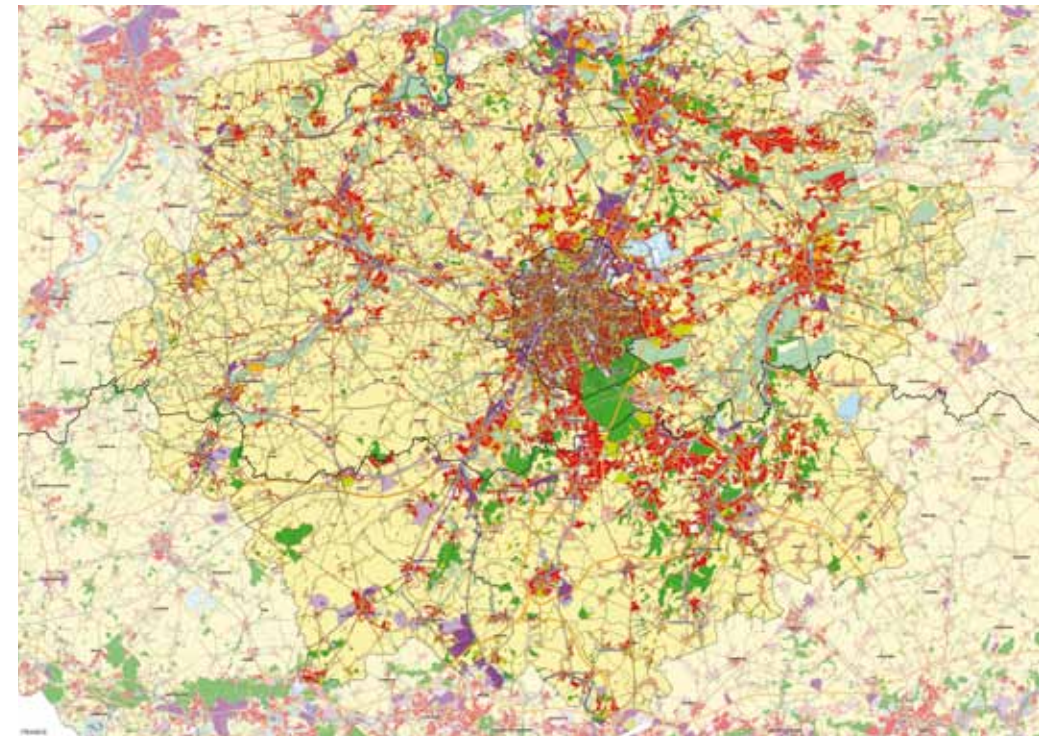
Vanaf de jaren 1970-75 kwamen er reacties tegen deze antistedelijke ontwikkeling, die leidden tot de uitvoering van een Gewestplan voor Brussel, dat waakzamer was op het vlak van ruimtelijke ordening en gunstiger op het vlak van stedelijke mix. Tegelijkertijd verschenen er ook organisaties die het opnamen voor de stad en wijkcomités: hun acties bevorderden de bescherming van het onroerende erfgoed,

de heropleving van hele delen van de stad door het renoveren van huizenblokken en, vervolgens, van wijken, evenals de herziening van het vervoerbeleid.

Sinds het ontstaan van het Brussels Gewest in 1989, stelt de Organieke Ordonnantie houdende de organisatie van de Planning en de Stedenbouw in die context nieuwe gewestelijke ontwikkelingsplannen voor het grondgebied en bestemmingsplannen vast.

De Gewestelijke Ontwikkelingscommissie krijgt zo haar plaats, vanaf 1993, als Adviescommissie: adviezen, raadgevingen, opmerkingen formuleren of suggesties voordragen en algemene richtlijnen voorstellen (zie artikel 7 van het BWRO).

*Plaatsbeschrijving van de Brusselse Grootstedelijke Ruimte
Bodembestemming voorzien door de Gewestplannen en het GBP*

Vandaag... en morgen...

Aangezien het moment gekomen is om een eerste balans op te maken, moeten we de huidige problemen aan durven kaarten en ons ook wagen aan toekomstige problemen voor de GOC. We moeten dit zien in de algemene context waarin de commissie sinds 20 jaar evolueert.

Vandaag: contacten en getuigenissen ten aanzien van een versnelde mondialisering van stadsontwikkeling...

De realiteit in onze wereld is sindsdien enorm geëvolueerd. Onze planningsmethodes en onze beoordelings- en adviesregels evolueren niet altijd even snel.

Ter herinnering, de GOC is in zekere zin de “overkoepelende” commissie, want ze bestaat uit leden die andere adviesorganen vertegenwoordigen, die daarnaast ook vergaderen en overleggen over gewestelijke problemen in het specifieke kader van hun respectievelijke bevoegdheden. Die leden vertegenwoordigen de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, de Gewestelijke Mobiliteitscommissie, de Economische en Sociale Raad, de Raad voor het Leefmilieu en de Adviesraad voor Huisvesting, evenals de Steden en Gemeenten, en daar komen nog onafhankelijke deskundigen bij.

We moeten vaak vaststellen dat het vertegenwoordigingssysteem van die verschillende organen niet altijd een echt multidisciplinair en proactief debat in de hand werkt om tot een gemeenschappelijke visie over de gewestelijke ontwikkeling te komen. Wat territoriale ontwikkeling betreft, is het vaak moeilijk om de specifieke belangen die de verschillende organen legitiem vertegenwoordigen met elkaar in overeenstemming te brengen, en om die dan af te stemmen op de algemene belangen van het Gewest.

Overigens hebben de werkwijze en de rol van deze verschillende gewestelijke adviescommissies op het vlak van ruimtelijke ordening, mobiliteit, milieu... maar een heel kleine evolutie doorgemaakt sinds de oprichting van het Gewest, ook al hebben ze geregeld wijzigingen en nieuwe vertegenwoordigingen opgenomen.

Terwijl, zoals eerder al gezegd, de realiteit in onze wereld sindsdien enorm is geëvolueerd, zowel op politiek, socio-econo-

misch en ecologisch vlak, evolueren onze planningsmethodes en onze beoordelings- en adviesregels niet altijd even snel.

Vanuit deze vaststellingen lijkt het nuttig om onze vertegenwoordigingswijze te herdenken en onze rol zoals voorzien in het BWRO bij te stellen.

Een uitbreiding van de schaal van onze waarnemingen en onze kennis, met de voortdurend vernieuwde gegevens van de veranderingen op wereldschaal, zou zorgen voor meer efficiëntie wat de adviezen en het engagement tegenover onze autoriteiten betreft, zodat ze op die manier over het beste beeld beschikken van de nieuwe stedelijke, grootstedelijke, maatschappelijke, economische, culturele en milieugebonden noden.

Die uitdagingen zijn talrijk en het huidige ontwerp GPDO, dat onlangs is goedgekeurd, houdt al rekening met een aantal ervan.

Zo kaart het de problemen aan rond de verschillende niveaus van ruimtelijke ordening, van de levensomstandigheden in de wijken tot een grootstedelijke visie. Het supragewestelijke niveau werd erkend in de laatste staatshervorming, en wordt de *Hoofdstedelijke Gemeenschap* genoemd. Het ontwerpplan speelt in op de demografische vooruitzichten door ook rekening te houden met nieuwe dichtheden in de stad, en bevestigt zo de rol van het stadsgewest op het gebied van ontvangst en multiculturele openheid.

Nu de mondialisering aan de gang is en de digitale revolutie in volle ontwikkeling is, worden wij ertoe aangezet om de stedelijke toekomst vanop nieuwe niveaus te bekijken, waardoor onze eigen visies inzake stedenbouw en stedelijke ontwikkeling op losse schroeven worden gezet.

Zo vestigt het laatste werk van Olivier Mongin ‘*La ville des flux*’ (Fayard - 2013) onze aandacht op deze nooit eerder geziene ontwikkeling van het fenomeen “stad” in de wereld.

“*De stadsbevolking is in de loop van de 20e eeuw gestegen van 220 miljoen tot 2,8 miljard inwoners, en er zijn 22 steden met meer dan 10 miljoen inwoners, in vergelijking met 11 agglomeraties met meer dan 1 miljoen in 1900*”, en de meeste van die steden, die zich aan het ontwikkelen zijn, bevinden zich buiten Europa. Hij citeert eveneens de geograaf Michel Lussault die verklaart dat “*Mondialisering, met andere woorden, de inrichting van de wereld als planetaire ruimte, zich ontvouwt voor en door de verstedelijking*”.

Nu de mondialisering aan de gang is en de digitale revolutie in volle ontwikkeling is, worden wij ertoe aangezet om de stedelijke toekomst vanop nieuwe niveaus te bekijken, waardoor onze eigen visies inzake stedenbouw en stedelijke ontwikkeling op losse schroeven worden gezet.

De grote maritieme en handelsstromen die nieuwe wereldsteden met elkaar verbinden, de demografische druk en de nieuwe economische ontwikkelingen situeren zich buiten ons oude continent. Voor de oorzaken en de gevolgen van de opwarming van de aarde en de schade aan het milieu kunnen er enkel alternatieve antwoorden gevonden worden op wereldschaal en dus, vaak, buiten onze grenzen en onze controlemiddelen...

Schrijvers zoals François Ascher, Olivier Mongin, Françoise Choay, Alberto Magnaghi, Jacques Lévy, Albert Jacquard, Thierry Paquot, Henry Lefebvre... om er maar enkele te noemen, hebben allemaal, in hun tijd en op hun manier, geïnformeerd over, gewaarschuwd voor of geprotesteerd tegen de onvermijdelijke maar ook dramatische gevolgen van die mondialisering "van bovenaf". Die heeft een invloed op alle gebieden in ons leven en in het bijzonder opwaarden die de basis van het begrip stad vormen, zoals stedelijkheid en capaciteit inzake onthaal, solidariteit en broederschap.

De gevolgen van die mondialisering kennen we al: voorsteden zonder grenzen, gebrek aan stedelijke democratie, stijging van de werkloosheid en vooral van de jeugdwerkloosheid, de milieucrisis en de opwarming van aarde, ondoordachte exploitatie van minerale rijkdommen, bosgebieden, waterreserves...

Grote bewegingen hebben zich ingezet voor een andere toekomst voor de planeet, en daaruit zijn er mogelijkheden, experimenten, internationale ontmoetingen en verbintenissen voortgekomen. Het gaat echter om acties die het hoofd bieden aan een realiteit zonder compromis, van de kant van een aantal publieke en particuliere stakeholders, gezien de aanzienlijke financiële, industriële en commerciële belangen die op het spel staan.

Journalist Thierry De Muelenaere verwoordt in de krant "Le Soir" goed wat hij vindt over de 19^e mondiale klimaatop (Warschau 2013): "de ambitie blijft zwak in vergelijking met de verwachtingen en ten opzichte van de urgentie".

De ambitie blijft zwak in vergelijking met de verwachtingen en ten opzichte van de urgentie.

... en morgen: sporen van een nieuwe dynamiek op het vlak van ontwikkeling van steden en metropolen... en, daaruit voortvloeiend, reflectie over de evolutie van de Gewestelijke Commissie.

Maar in de praktijk, sinds een aantal jaren, moeten we erop wijzen dat er nieuwe, positieve ontwikkelingen aan de gang zijn in Brussel. Dat is geruststellend met het oog op de toekomst van de stedelijke leefwereld, want dankzij deze ontwikkelingen kan er weer zin worden gegeven aan een stadsproject dat vertrekt van binnenuit, in plaats van een project dat ondergaan wordt van buitenaf, en waarvan de fundamenteën gestoeld zijn op de erkenning van het interculturele en gemengde karakter.

Brussel, "kleine wereldstad" zoals de filosoof en socioloog Eric Corijn het verwoordt, is inderdaad een nieuw stedelijk laboratorium dat zowel op het niveau van zijn wijken als op regionaal, grootstedelijk en Europees niveau uitstraling heeft wat cultuur, artistieke knowhow, onthaal, kennis, opleiding en meertaligheid betreft...

Rekening houden met de waarden die Brussel uitdraagt op de verschillende stedenbouwkundige niveaus is cruciaal. De respectvolle, democratische en gezamenlijke integratie van elk van die waarden vormt één van de belangrijkste uitdagingen voor de dynamiek, want ze bieden een alternatief op het vlak van stedelijke levenswijze, ook al moeten er nog problemen worden aangepakt.

Maar de dynamiek tegenover deze uitdagingen moet gepaard gaan met een meerschallige visie, die gaat van de wijk tot het netwerk van steden, en daartus-

senin ook de gemeentelijke, gewestelijke, grootstedelijke Europese en internationale schaal omvat.

Het zijn bijvoorbeeld, en in de eerste plaats, de problemen rond de bevolkingstoename en de noodzakelijke opvang ervan op grootstedelijk eerder dan op gewestelijk niveau, de problemen inzake werkloosheid en beroepsopleidingen, evenals de problemen die te maken hebben met armoede, die moeten worden opgelost op de schaal van de economische en sociale gemeenschap die gevormd wordt door de stedelijke metropool, waarvan de huidige territoriale verdeling van de inkomsten en rijkdommen

niet billijk is, en op de tweede plaats, het steeds belangrijker wordende probleem van de mobiliteit van personen en goederen.

Op deze nieuwe schaal moeten ook de problemen worden bestudeerd rond algemene toegankelijkheid van de nieuwe informatie- en communicatietechnologieën.

De mogelijkheden die deze nieuwe grootstedelijke schaal biedt, kunnen ook worden onderzocht, in het bijzonder op het gebied van bescherming van groene en blauwe ruimtes, continuïteit van de biodiversiteit, planning van de grenzen van de steden en voorsteden (of buitenwijken) met betrekking tot de natuur-, bos- en landbouwruimtes die moeten worden beschermd, de culturele en economische dynamiek op het vlak van duurzaam toerisme en vooral de mogelijke synergiën van het potentieel op het gebied van onderwijs en onderzoek van onze vier grote universiteiten en de talrijke instellingen voor hoger onderwijs die het gemeenschappelijke grondgebied van de toekomstige Hoofdstedelijke Gemeenschap delen.

Dit korte en onvolledige pleidooi toont aan dat de problemen rond stedelijke ontwikkeling, wettelijk toevertrouwd aan de GOC in het BWRO, relevant blijven op het niveau van het grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, maar dat er op grootstedelijke schaal andere, grotere en nieuwere, problemen zullen rijzen die een specifiekere behandeling zullen moeten krijgen. Sommige van die veelvoorkomende problemen hebben nu al een grote invloed op ons leefmilieu.

We hebben de dringende noodzaak aangetoond om de vertegenwoordiging van de leden en de rol van GOC te doen evolueren, met name door het in aanmerking nemen van alle niveaus van de stad en de metropool, van de nieuwe thematiek die samenhangt met de Europese en internationale visie die Brussel hoort te hebben als hoofdstad van Europa en van de bewustwording van de impact van de mondialisering op ons dagelijkse leven en op de toekomst van onze stedelijke leefomgeving en van de wijken.

Zou de GOC er nu dan niet op de één of andere manier, wat vertegenwoordiging en werkwijze betreft, op een meer transdisciplinaire en transregionale manier voor moeten ijveren om beter betrokken te zijn, niet alleen bij alle nieuwe stadsprojecten van het Gewest, maar ook bij de vereiste reflectie met het oog op de oprichting en het succes van de nieuwe Hoofdstedelijke Gemeenschap? Daarvoor heeft de commissie een adviesrol

*Ijveren voor
een meer
transdisciplinaire
en transregionale
betrokkenheid.*

Plaatsbeschrijving van de Brusselse Grootstedelijke Ruimte - Bevolkingsdichtheid

nodig met meer inspraak in de reflecties die voorafgaan aan de te nemen beslissingen.

Bovendien zouden alle commissies, comités of gewestelijke adviesorganen die momenteel parallel werken, hun kennis en bevoegdheden dichter bij elkaar moeten brengen en afstemmen op alle nieuwe problemen die verband houden met dit nieuwe niveau van territoriale ontwikkeling.

Het zou misschien nuttig zijn dat er in een eerste fase uit al deze gewestelijke adviesorganen een gezamenlijke overkoepelende structuur voortkomt voor informatie en communicatie. De analyse van de toekomstige plannen, waaronder die van het nieuwe GPDO, zou dat voorbeeld op vlak van rationalisering en communicatie moeten geven van een nieuwe manier van den-

ken over de harmonieuze ontwikkeling van die toekomstige territoriale ruimtes.

In dit kader zijn er verschillende soorten oplossingen mogelijk, opdat de bestaande Gewestelijke Commissie op twee niveaus zou kunnen instaan voor reflectie, adviezen en voorstellen: enerzijds voor de territoriale ontwikkeling van het Gewest, en anderzijds voor die van de toekomstige grootstedelijke ruimte.

Bovendien leidt de reflectie over het ontstaan van een grootstedelijk grondgebied tot het fundamentele probleem dat meestal de kop opsteekt in nieuwe territoriale visies. Het gaat over het verband tussen de stad en de stadsrand (of buitenwijken), die soms zelf bestaat uit stadskernen van erg verschillend formaat of belang.

Zo zou de visie van een commissie op grootstedelijk niveau bijvoorbeeld rekening kunnen houden met representatieve delegaties van de bestaande en representatieve commissies van onze drie gewesten.

Ten gevolge van de ambitie die samenhangt met een nieuwe, opgeschaalde visie op de ontwikkeling en ruimtelijke ordening, doet zich het probleem voor van de botsing tussen de traditionele waarden van de stad, met een grote dichtheid, en de voorstadgebieden met een lagere dichtheid, en waarvan de waarden niet noodzakelijk overeenkomen met stedelijke waarden als stedelijkheid, solidariteit... maar ook de problemen met veiligheid of vervuiling... Er moet grondig worden nagedacht over het naast elkaar bestaan van die grondgebieden, met respect voor ieders waarden en de levenskeuzes van de inwoners, of ze nu in de stad wonen of niet.

Zo zou de visie van een commissie op grootstedelijk niveau bijvoorbeeld rekening kunnen houden met representatieve delegaties van de bestaande en representatieve commissies van onze drie gewesten: de Strategische Adviesraad voor Ruimtelijk Ordening en onroerend erfgoed (de SARO), voor het Vlaams Gewest, de Gewestelijke Ontwikkelingscommissie (de GOC), voor het Brussels Gewest en de Commission Régionale d'Aménagement du Territoire (de CRAT), voor het Waals Gewest.

Sinds meer dan een jaar zijn de verantwoordelijke vertegenwoordigers van onze drie commissies verschillende keren samengekomen, om een aantal bedenkingen en gemeenschappelijke problemen in de drie gewesten op tafel te leggen en ze hebben op die manier nieuwe en aanvullende verbanden naar voren gebracht.

Om in de toekomst te komen tot een nieuwe indeling van de stedelijke ruimte en de stadsrand, is het absoluut noodzakelijk dat er rekening wordt gehouden met een nieuwe benadering, die alles omvat van stedelijkheid van de wijken tot grootstedelijke solidariteit.

In meer dan een halve eeuw zijn er heel wat evoluties geweest in een institutionele, socio-economische en politieke context die voortdurend verandert!

Sinds de totstandkoming van het nieuwe Brussels Hoofdstedelijk Gewest, is de wereld aanzienlijk geëvolueerd. Dat wordt gesymboliseerd door een "mondialisering" die geleidelijk aan, als we niet opletten, uitmondt in "globalisering" met fundamentele gevolgen voor de herindeling van de stedelijke ruimte.

Laten we deze veranderingen op onze bescheiden schaal vermijden, en na deze 20 jaar van activiteit, onze rol en onze werking aanpassen, met name door voortaan tegelijk te denken in termen van stadsgewest, van hoofdstedelijke gemeenschap, van hoofdstad van Europa, maar ook op het niveau van de stedelijke en voorstedelijke wijken die onze gemeenten vormen, wetende dat de hoeksteen van dit hele bouwwerk rekening moet houden met het leven in die wijken, dat wordt gekenmerkt door een gedeelde stedelijkheid binnen een gemeenschappelijk project dat voortdurend moet worden heruitgevonden.

"Niets is blijvend, behalve verandering"

Heraclitus, +/- 542 tot +/- 480 v. Chr.

DE GEWESTELIJKE
ONTWIKKELINGSCOMMISSIE :

20 JAAR GESCHIEDENIS

*Michel De Beule
Myriam Cassiers
en Caroline Warnecke*

HET VERHAAL VAN EEN STEDENBOUWKUNDIGE COMMISSIE

Michel De Beule

De weg naar een participatieve planning

Wanneer de regering van nationale eenheid in 1945 een Stedenbouwkundige Administratie opricht als onderdeel van het Ministerie van Openbare Werken, meent ze dat de Administratie advies moet krijgen. De gemeentemandarissen en het publiek zouden er immers te huiverachtig tegenover staan als ze niet door een onafhankelijke commissie zou worden geleid.

Die commissie bestaat¹² al en haar opdracht wordt dan ook uitgebreid. Ze moet meedenken over de rationele ordening van de agglomeraties en moet nadien ook advies verlenen over stedenbouwkundige onderwerpen als de minister haar daarom vraagt. De commissie moet eveneens spontaan stedenbouwkundige studies uitvoeren en de minister haar conclusies laten geworden. Deze Hoge Raad voor Stedenbouw¹³ zal met de jaren worden uitgebreid. De opeenvolgende ministers wijzigen de samenstelling van de Raad, die al gauw de weerspiegeling vormt van de bestaande belangen. De Raad telt voornamelijk ambtenaren, professoren en afgevaardigden van beroepsfederaties, en slechts twee vertegenwoordigers van de voornaamste werkgeversorganisaties en vakbonden. In de loop der jaren opent de Raad haar deuren voor deskundigen en later ook voor het maatschappelijk middenveld (1948-1950, 1956)¹⁴.

Het ontwerp van de eerste Belgische stedenbouwkundige wet wordt tussen 1959 en 1962 besproken in het parlement. De wet moet het publiek meer inspraak geven en een kader bieden om de ontwerpplannen te toetsen aan verschillende soorten belangen.

«Het belang van een aangepaste procedure is enorm. Ze verzoent immers de veelvuldige vereisten zonder enig gewettigd belang te schaden, wat onontbeerlijk is, willen we dat het grote publiek zich schaart achter de plannen,» verklaarde Jacques Hoeffler, substituut-auditeur-generaal bij de Raad van State aan de vooravond van de neerlegging van het wetsontwerp in de Senaat¹⁵.

Minister Omer Van Audenhove, voorstander van het wetsontwerp, windt er geen doekjes om in het parlement: *«Stedenbouw laat het publiek stilaan niet meer onberoerd, maar we moeten het opvoeden, wat zal lukken dankzij een systematische propaganda.»* Hij opende zelfs deuren die tot dan toe gesloten waren gebleven.

«We moeten het publiek niet alleen maar raadplegen. Het publiek moet meewerken aan het plan. De verschillende belangengroeperingen van ons land moeten, voor zover hun bezigheden uitstaan hebben met ruimtelijke ordening, betrokken worden bij het opstellen van de plannen. Daartoe mogen de bevoegde overheden niet aarzelen om hen van bij het voorafgaand onderzoek (survey) te betrekken.» Dat zijn de woorden van de minister, die er blijk van geeft dat

hij de moeilijkheidsgraad van de oefening goed inschat¹⁶.

Adviescommissies bestuderen de ontwerpplannen van de gewesten en sectoren¹⁷ van bij het begin en verlenen er advies over aan de minister (artikel 7 - Wet van 1962). Dergelijke openheid zou niet leiden tot bijkomende vastgoedspeculatie; vermits ook discretie dit niet kan vermijden.

Deze paritaire commissies betrekken culturele, economische en maatschappelijke vertegenwoordigers van privébelangen bij hun denkwerk. De inbreng van de inwoners wordt wel enigszins mogelijk gemaakt, maar hij blijft vaag omschreven¹⁸. Guy Cudell, parlementslid en overigens burgemeester van Sint-Joost, be vraagt de

opeenvolgende ministers Omer Van Audenhove en Jules Merlot, die het wetsontwerp zullen laten goedkeuren, om zich ervan te vergewissen dat de gemeentelijke overheid ook breed vertegenwoordigd zou zijn¹⁹.

Elke commissie speelt inderdaad een niet onbelangrijke rol. De bezwaren en opmerkingen die voortvloeien uit het openbaar onderzoek worden aan de commissie voorgelegd en worden in aanmerking genomen bij het bestuderen van het ontwerpplan. Elke beslissing die afwijkt van haar advies moet met redenen omkleed worden in het Koninklijk Besluit houdende vaststelling van het eventueel gewijzigde ontwerpplan (artikel 9).

Eerste werkzaamheden

De Brusselse Streekcommissie van Advies voor Ruimtelijke Ordening / *Commission consultative Régionale bruxelloise d'Aménagement du Territoire* (CRAT) moet vijftien jaar wachten alvorens de taak uit te voeren die haar is toevertrouwd.

Na heel wat manoeuvres wordt het eerste (officiële) ontwerp van Gewestplan voor de Brusselse agglomeratie goedgekeurd in 1976. Het openbaar onderzoek, dat zo'n 3.000 antwoorden opriep, levert nog meer bezwaren en opmerkingen op. De officiële instanties (gemeenten, KCML, enzovoort) verlenen hun advies nadat ze de bevolking hebben geraadpleegd.

De CRAT moet in 1977 de tienduizenden commentaren en kritieken behandelen voordat ze haar advies bekendmaakt²⁰.

Al gauw ontstaat er een onevenwicht tussen de vertegenwoordigers van de overheid en de private vertegenwoordigers, hoewel de samenstelling paritair is²¹. De stem van de economische spelers, op elke vergadering aanwezig, weegt zwaar door tijdens de debatten. De participatieve planning is geboren en is de weerspiegeling van de uiteenlopende meningen die binnen de commissie goed naar voren komen.

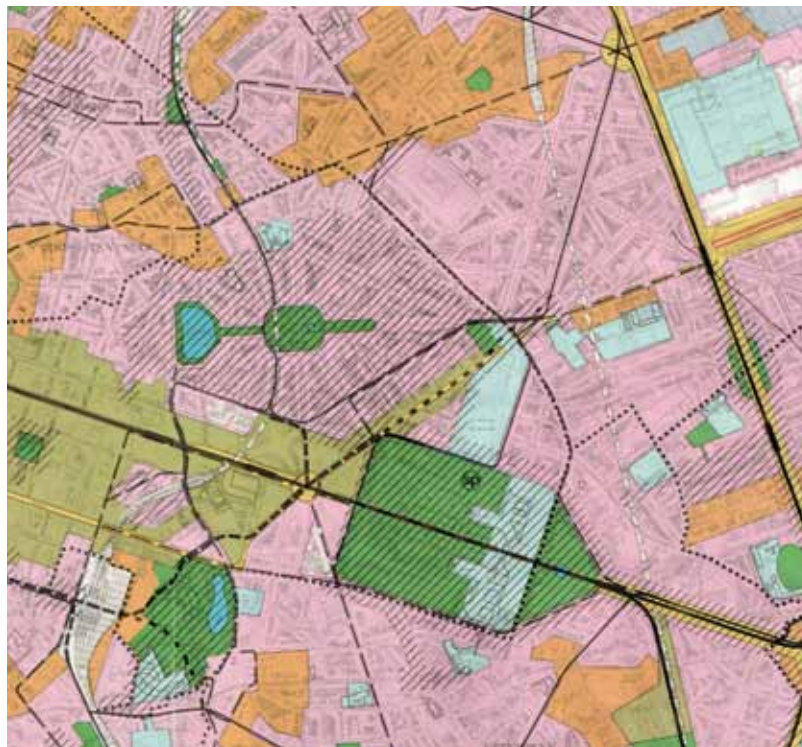
*De participatieve
planning is
geboren en is de
weerspiegeling van
de uiteenlopende
meningen die
binnen de
commissie goed
naar voren komen.*

Hoewel de wet voorziet in de raadpleging van de burgers bij het opstellen van het plan, is het ontwerp zelf innovatief en garandeert het de participatie van de burgers gedurende het volledige beheertraject, dat meer dan twintig jaar zal beslaan. Elke bouwaanvraag die de oorspronkelijke toegelaten limieten overschrijdt (bijvoorbeeld met betrekking tot de oppervlakte), maakt het voorwerp uit van een openbaar onderzoek. Een overlegcommissie bestaande uit de betrokken schep(en), gemeentebesturen en gewestelijke ambtenaren, bestudeert de opmerkingen en commentaren van de burgers voordat ze een met redenen omkleed advies verleent over de aanvraag.

De CRAT vraagt en verkrijgt dat een register met de adviezen en verslagen van de vergaderingen van deze commissie openbaar ter beschikking wordt gesteld, vijftien jaar voordat de informatieverstrekking aan het publiek gsystematiseerd wordt.

Ze gaat daarbij tot het uiterste van de oorspronkelijke procedure en onttrekt stedenbouw aan de besloten omgeving waarin hij zich vroeger bevond²².

Ze gaat daarbij tot het uiterste van de oorspronkelijke procedure en onttrekt stedenbouw aan de besloten omgeving waarin hij zich vroeger bevond.

Gewestplan 1979

ADVIES VAN DE CRAT (14 DECEMBER 1977, p. 95 en 139)

Ze [de CRAT] is verheugd dat het plan, met name dankzij de overlegprocedure, alle inwoners meer dan vroeger betreft bij de moeizame strijd tegen de ontvolking en de delocalisatie van bedrijven. De bevolking heeft aangetoond dat ze beseft dat het beleid dat tot nu toe werd gevoerd, gevoelig moest worden bijgestuurd om te vermijden dat, zoals een inwoner het omschreef, het stadsgewest een spookstad zou worden.

(...)

De Commissie neemt echter het voorstel in aanmerking om de adviezen en verslagen van de [Overleg]Commissie beter bekend te maken. Elkeen zou het recht moeten heb-

ben om op de hoogte te worden gebracht van de adviezen van de Commissie. Bovendien moet al wie gehoord werd geïnformeerd worden over de neerslag van zijn tussenkomst in het verslag. Daartoe zou het volstaan een register met de verslagen en adviezen van de Commissie ter beschikking te stellen van het publiek (naar analogie van artikel 69 van de Gemeentewet).

Al wie meent dat zijn tussenkomst niet getrouw is weergegeven in het verslag, zou het recht hebben zich te wenden tot de voorzitter van de Commissie, die het stuk zou toevoegen aan het dossier dat aan de Minister wordt voorgelegd.

¹² De Raad is een adviescommissie die voornamelijk advies moet verlenen over de toekomstige gemeentelijke plannen waar zonale onteigeningen aan te pas zouden komen (1858-1867).

¹³ Regentsbesluit van 17 augustus 1945 houdende instelling van een Hoogen Raad voor den Stedebouw [sic] (Pasinomie, 1945, II, p. 637-638).

¹⁴ Regentsbesluit van 31 mei 1948 hetwelk een Hoge Raad voor Stedenbouw instelt / Regentsbesluit van 17 maart 1950 tot wijziging van het Besluit van de Regent van 31 mei 1948 hetwelk een Hoge Raad voor Stedebouw instelt / Koninklijk Besluit van 10 oktober 1956 tot wijziging van het Besluit van de Regent van 31 mei 1948 (Pasinomie, 1948, I, p. 326-327 / 1950, p. 485 / 1956, p. 804-805).

¹⁵ HOEFFLER J., *L'aménagement du territoire et le droit de propriété*, in *Cahiers d'Urbanisme*, 1959, n° 31, p. 15.

¹⁶ Pasinomie, 1962, I, p. 219 (2e citaat), p. 301 (1e citaat) en p. 378.

¹⁷ Daarom worden ze regionale adviescommissies genoemd. Voor de planning op gemeentelijk niveau zijn er adviescommissies voor de vijf grote agglomeraties en voor elke gemeente met meer dan 10.000 inwoners die geen deel uitmaakt van een agglomeratie, alsook voor de intercommunale verenigingen die over planning gaan. Voor de andere gemeenten doen de gewestelijke commissies dienst als adviesorgaan voor de gemeenteraad (artikel 19).

¹⁸ Pasinomie, 1962, I, p. 270. Begin de jaren 1960 waren er slechts weinig inwonersverenigingen en waren ze ook veel minder gestructureerd dan later, naar het einde van het decennium toe.

¹⁹ Kamer van Volksvertegenwoordigers, Parlementaire Bescheiden, zittingsperiode 1960-1961, zitting van 16 februari 1961, p. 397 / zittingsperiode 1961-1962, zitting van 13 maart 1962, nr. 46-47, p. 6.

²⁰ Archiven van Brussel Stedelijke Ontwikkeling (dienst planning), Advies [van de CRAT] van 14 december 1977 inzake het ontwerp van Gewestplan voor de Brusselse agglomeratie, p. 94.

²¹ Koninklijk Besluit van 3 maart 1977 houdende benoeming van de leden van de Brusselse Gewestelijke Commissie voor Ruimtelijke Ordening en Stedenbouw (Staatsblad, 5 april 1977, p. 4373-4374) / Koninklijk Besluit van 22 augustus 1977 tot wijziging van het voormelde Koninklijk Besluit van 3 maart 1977 (Staatsblad, 15 oktober 1977, p. 12589).

²² Deze samenvatting is de vrucht van opzoeken in de loop van de jaren 2000. Ze werd "*Histoire de la planification bruxelloise aux 19ème et 20ème siècles*" genoemd en zal zo snel mogelijk gepubliceerd worden.

DE GEWESTELIJKE COMMISSIE : HAAR OPRICHTING, HAAR TAKEN, HAAR WERKING

Myriam Cassiers en Caroline Warnecke

Wettelijk kader

De Gewestelijke Commissie werd opgericht direct na de regionalisering en de uitwerking van de nieuwe Organieke Ordonnantie houdende de Organisatie van de Planning en de Stedenbouw, van toepassing in het Gewest sinds augustus 1991, om de ruimtelijke ordening te organiseren. Ze vervangt de CRAT wiens takenpakket wordt doorgegeven. Dit pakket wordt hierop door het OOPS uitgebreid tot gewestelijke ontwikkeling.

De commissie werd op 24 juni 1993 officieel opgericht door Minister-President Charles Picqué en Staatssecretaris Robert Hotyat.

De samenstelling van de GOC en haar taken zijn bepaald in het Brussels Wetboek voor Ruimtelijke Ordening (BWRO) van 9 april 2004, zoals gewijzigd, in artikel 7²³.

*Het BWRO
breidt de taken
van de GOC uit.*

Taken

Sinds het prille begin geeft de Organieke Ordonnantie houdende de Organisatie van de Planning en de Stedenbouw van 29 augustus 1991 (OOPS) de GOC de taak om « een gemotiveerd advies te verlenen over de ontwerpen van gewestelijk ontwikkelingsplan, van gewestelijk bestemmingsplan, van prioritair actieplan en van gewestelijk stedenbouwkundige verordening, evenals over basisdossiers en ontwerpen van gemeentelijke ontwikkelingsplannen. Verder kan ze « opmerkingen formuleren of voorstellen doen inzake de uitvoering of de aanpassing van plannen en verordeningen waarvan zij op de hoogte moet zijn en algemene richtlijnen voorstellen voor de voorbereiding en de opmaak van de ontwikkelings- en bodembestemmingsplannen en stedenbouwkundige verordeningen. De Regering kan aan de Gewestelijke Commissie ook iedere kwestie voorleggen betreffende de ontwikkeling van het Gewest ».

Het Brussels Wetboek voor Ruimtelijke Ordening (BWRO) 2004 in artikel 7 breidt de taken van de GOC uit door haar advies te vragen over « de voorontwerpen van ordonnantie, evenals de ontwerpbesluiten die betrekking hebben op de aangelegenheden bedoeld in het Brussels Wetboek voor Ruimtelijke Ordening (BWRO), die een aanzienlijke impact hebben op de ontwikkeling van het Gewest »²⁴.

Het is interessant om te herinneren aan de doelstellingen van het BWRO dat, in artikels 2 en 3, het begrip van ontwikkeling van het gebied verduidelijkt :

« De ontwikkeling van het Gewest, samen met de ordening van haar grondgebied, wordt nagestreefd om, op een duurzame manier, tegemoet te komen aan de sociale, economische, patrimoniale en milieu- en mobiliteitsbehoeften van de gemeenschap door het kwalitatief beheer van het levenskader, door het zuinig gebruik van de bodem en zijn rijkdommen en door de instandhouding en de ontwikkeling van het cultureel, natuurlijk en landschappelijk erfgoed en door een verbetering van de energieprestatie van de gebouwen en van de mobiliteit ».

« Bij de tenuitvoerlegging [van dit Wetboek], stellen de administratieve instanties alles in het werk om de sociale en economische vooruitgang met de kwaliteit van het leven te verzoenen, en de inwoners van het Gewest ervan te verzekeren dat een harmonieuze ordening in acht wordt genomen ».

Samenstelling

De Gewestelijke Ontwikkelingscommissie bestaat uit 24 effectieve leden en 24 plaatsvervangende leden.

Artikel 7 van het BWRO verduidelijkt dat « de Regering de regels bepaalt van samenstelling en werking van de Gewestelijke Commissie in naleving van de volgende beginselen: de vertegenwoordiging van de adviesorganen wier deskundigheid zich situeert op economisch en sociaal vlak, op dat van monumenten en landschappen, van het milieu, de huisvesting en de mobiliteit

waarvan de lijst door de Regering wordt vastgesteld; de vertegenwoordiging van de gemeenten; de aanduiding van onafhankelijke experts... ».

De Voorzitter en de Ondervoorzitter worden aangesteld uit de onafhankelijke deskundigen.

De leden van de Gewestelijke Commissie worden aangeduid door de Regering bij iedere volledige vernieuwing van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad, namelijk iedere 5 jaar.

²³ Het Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Executieve van 4 februari 1993 legt op haar beurt de regels vast inzake de samenstelling en de werking van de Gewestelijke Commissie. Dit werd vervangen door het Besluit van 25 maart 2010 betreffende de Gewestelijke Commissie waarin de samenstelling en de organisatie gedetailleerd beschreven staat. Verder verduidelijkt een Huishoudelijk Reglement (HR) de organisatie van de werkzaamheden van de Gewestelijke Commissie.

²⁴ Milieu werd inderdaad opgenomen in het BWRO, in navolging van de Europese richtlijnen 2001/42/EG en 85/337/EEG.

LEDEN VAN DE GOC SINDS HAAR OPRICHTING IN 1993**Economische en Sociale Raad (ESR) :**

Marie APPELMANS, Paul BINJE, Marcel FIERENS,
Guy LEMOINE, Daniel PIERSOEL, Michel VAN BAMBEKE,
Jean ANDERSSON, Emmanuel DE SCHREVEL,
Victor POSSCHELLE, Eric STRUYF,
Jean VAN DAMME, Francine WERTH

Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML) :

Anne VAN LOO, Jacqueline MILLER, Evert LAGROU

Raad voor het Leefmilieu voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (RLBHG) :

Roland GILLET, Jean-Michel MARY, Jacques STENUIT,
Edmond VAN COPPENOLLE, Annemie PIJCKE,
Jean-Jacques SYMOENS

Adviescommissie voor de Studie en de Verbetering van het Openbaar Vervoer :

Patrick ANDRES, Pierre THONON, Pierre DESMET

Gemeenten :

Georges DÉSIR, Fernand ROSSIGNOL, Antoine THIBOU,
Léon SPIEGELS, Jacques DE GRAVE, Gilbert SWEETLOVE,
Guy CUDELL, Christian D'HOOGH, Willy DECOURTY,
Michel DEMARET, Walter VANDENBOSSCHE, Michel LEGROS

Onafhankelijke deskundigen :

Françoise THYS-CLÉMENT (Présidente),
Gerrit RAUWS (Vice-Président), Christian VANDERMOTTEN,
Jan DEGADT, Pierre LACONTE, Philippe LEBRUN,
Remi MOLEIN, Claire BILLEN, Liliane VOYE,
Marcel DE MUNNYNCK, Frie LEYSEN, Alain LETIER

VOORZITTERS EN ONDERVOORZITTERS VAN DE GOC SINDS 1993

1993 Voorzitter: Françoise THYS-CLÉMENT
Ondervoorzitter: Gerrit RAUWS

1999 Président: Philippe COENRAETS
Ondervoorzitter: Philippe HELLEPUTTE

2006 Voorzitter: Jean de SALLE
Ondervoorzitter: Eric CORIJN

2010 Voorzitter: Jean de SALLE
Ondervoorzitter: Joachim DECLERCK

De GOC in de praktijk...

Het Besluit van 25 maart 2010, betreffende de Gewestelijke Commissie, bepaalt dat de Regering de effectieve leden en de plaatsvervangende leden benoemt op basis van de volgende principes:

1° ter vertegenwoordiging van de adviesorganen, twaalf effectieve en twaalf plaatsvervangende leden :

4 effectieve leden en 4 plaatsvervangende leden voor de Economische en Sociale Raad (ESRBHG);

2 effectieve leden en 2 plaatsvervangende leden voor :

- de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML),
- de Raad voor het Leefmilieu (RLBHG),
- de Gewestelijke Mobiliteitscommissie (GMC),
- de Adviesraad voor Huisvesting (AHV).

2° ter vertegenwoordiging van de gemeenten, zes effectieve en zes plaatsvervangende leden voorgedragen door de Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ;

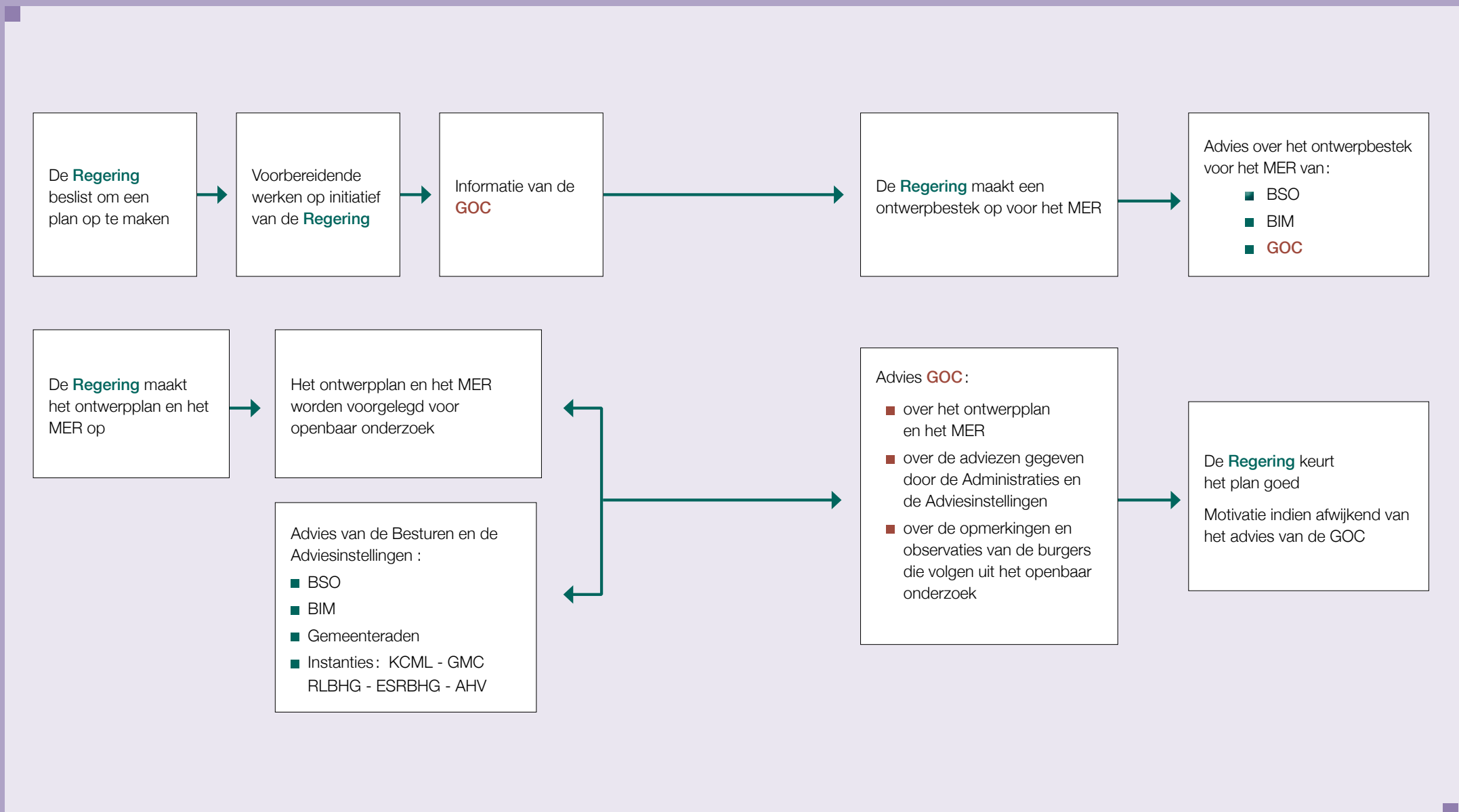
3° als onafhankelijke deskundigen, zes effectieve en zes plaatsvervangende leden waarvan er maximum twee buitenlanders mogen zijn ;

Bij het opstellen van de lijsten en de aanwijzing van de leden moet rekening gehouden worden met het principe dat twee derde van de leden tot de meest talrijke taalgroep moeten behoren en één derde van de leden tot de andere taalgroep.

Verder moet de Ordonnantie van 5 juli 2001 houdende invoering van een evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in adviesorganen nageleefd worden, nl. dat maximum twee derde van de leden van een adviesorgaan behoort tot hetzelfde geslacht.

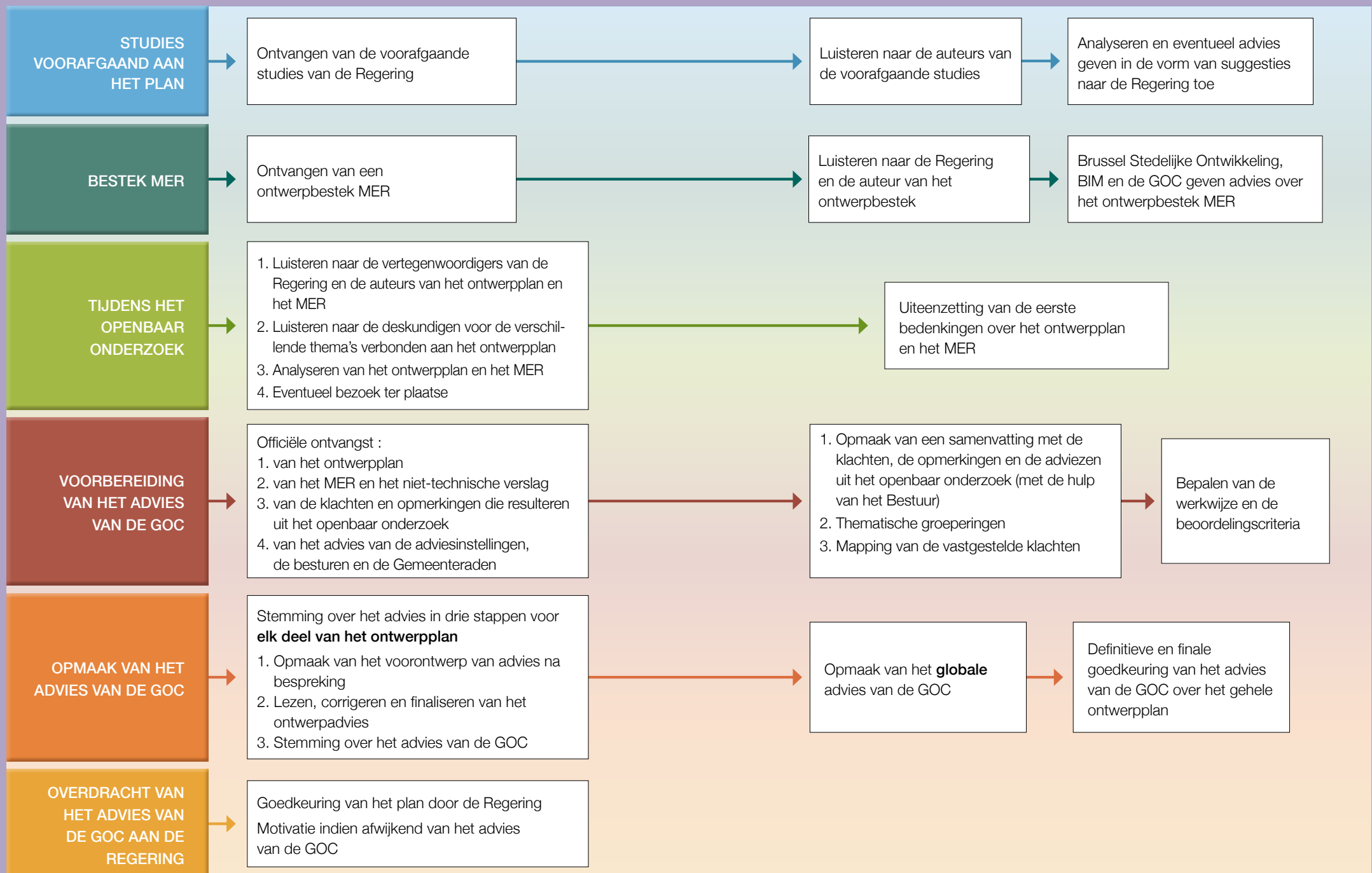
OPMAAK VAN EEN GEWESTELIJK PLAN

GEWOP - GBP - GSV

WERKWIJZE VAN DE GOC : OPMAAK VAN EEN

ADVIES OVER DE GEWESTELIJKE PLANNEN

DE VERWANTE COMMISSIES
IN HET VLAAMS GEWEST (DE SARO)
EN IN HET WAALS GEWEST (DE CRAT)

4

Sinds 2012 vinden er regelmatig vergaderingen plaats tussen de GOC en de zustercommissies in het Vlaams (SARO, vroeger VLACORO) en Waals (CRAT) Gewest om standpunten uit te wisselen over kwesties rond Ruimtelijke Ordening.

Deze intergewestelijke samenwerking, op vraag van de SARO, zorgt er onder andere voor dat grote gewestelijke projecten die een impact hebben op de aangrenzende gewesten besproken kunnen worden.

In die context hebben de 3 commissies trouwens een vraag gesteld aan de 3 bevoegde ministers voor Ruimtelijke Ordening om te kunnen deelnemen aan het Intergewestelijke platform voor Ruimtelijke Ordening.

Hierna vindt u de verschillende taken en samenstellingen terug voor de CRAT en de SARO.

Oprichting van de Commissie en de Adviesraad

De **CRAT**, *Commission Régionale d'Aménagement du Territoire* van het Waals gewest, werd geïnstalleerd bij Decreet van 12 oktober 1985.

De **SARO**, *Strategische Adviesraad voor Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed*, werd opgericht bij Decreet van 10 maart 2006.

Taken

Het fundamentele verschil tussen de Commissies is de omvang van de taken en het soort taken die hen werden toevertrouwd.

De **CRAT** onderscheidt zich duidelijk door de omvang van de materies en door het soort advies waarover ze zich uitspreekt.

Ze bestaat uit 3 afdelingen met specifieke taken die samen instaan voor de analyse en de voorbereiding van adviezen voor de zaken die hen aanbelangen.

De Afdeling Oriëntatie / Decentralisatie

- doet voorstellen over de evolutie van ideeën in de zaken die de Commissie aanbelangen,
- geeft een algemeen oriënterend advies over de gemeentelijke plannen, schema's en reglementen,
- bereidt de adviezen voor betreffende plattelandsontwikkeling,
- spreekt zich uit over de evolutie van procedureregels die verband houden met het onderzoeken van dossiers.

De Afdeling Normatieve ordening

- geeft advies over gewestelijke ordeningsplannen en algemene stedenbouwkundige bepalingen, evenals over afwijkende gemeentelijke plannen,
- geeft advies over de MER van projecten,
- speelt een aanvullende rol als het project zich situeert in een gemeente die niet beschikt over een Commission Consultative communale d'Aménagement du Territoire et de Mobilité (CCATM),

- geeft advies over erkenningsaanvragen van auteurs van MER-ontwerpen, in dit geval bijgestaan door 4 leden van de Conseil Wallon de l'Environnement pour le Développement Durable (CWEDD), binnen een hiertoe opgerichte gemengde afdeling.

De Afdeling Actieve ordening geeft aan de Commissie advies

- over stadsvernieuwingsacties, stadsheroplevingsacties, vernieuwingsacties bij sites voor economische activiteiten die van bestemming veranderd zijn,
- het jaarlijkse programma met acties die als prioritair gezien worden,
- de evolutie van de procedureregels betreffende het onderzoeken van dossiers.

De **SARO** heeft het specifieke kenmerk dat ze advies uitbrengt over strategische beleidsvraagstukken en over de hoofdlijnen van het beleid inzake ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed. Verder draagt de adviesraad bij tot het vormen van een beleidsvisie en het interpreteren en opvolgen van maatschappelijke ontwikkelingen op het vlak van ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed.

De SARO verzorgt zo meer specifiek de volgende taken op het vlak van ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed:

- ze geeft adviezen, op eigen initiatief of op vraag, betreffende de belangrijkste beleidsvraagstukken;
- ze draagt bij tot de uitwerking van een beleidsvisie;
- ze volgt en interpreteert de maatschappelijke ontwikkeling;
- ze geeft advies over voorontwerpen van decreet;
- ze geeft advies, op eigen initiatief of op vraag, betreffende de ontwerpbesluiten van de Vlaamse regering;
- ze denkt na over de politieke nota's ingediend bij het Vlaams parlement;
- ze geeft advies, op eigen initiatief of op vraag, betreffende de ontwerpen voor strategische samenwerkingsovereenkomsten die de Vlaamse gemeenschap wenst af te sluiten met de Staat, met de andere gemeenschappen of gewesten of binnen een internationale context.

De SARO heeft het specifieke kenmerk dat ze advies uitbrengt over strategische beleidsvraagstukken en over de hoofdlijnen van het beleid inzake ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed.

Verder is de Vlaamse regering verplicht om een advies aan de SARO te vragen bij voorontwerpen van decreten ; reglementaire of organieke ontwerpbesluiten van de Vlaamse regering die gezien worden als basisuitvoeringsbesluiten en die dus van strategisch belang zijn ; de ontwerpen voor samenwerkingsovereenkomsten die de Vlaamse regering als strategisch ervaart.

Bovendien kan de Vlaamse regering de SARO ook machtigen om Vlaanderen te vertegenwoordigen in federale of internationale instellingen.

Samenstelling

De CRAT onderscheidt zich duidelijk door de omvang van de materies en door het soort advies waarover ze zich uitspreekt.

De **CRAT** bestaat uit een bureau, een besluitvormingsorgaan met 10 leden, een plenaire vergadering met 1 voorzitter, 45 effectieve leden en 45 plaatsvervangende leden en drie afdelingen (Oriëntatie / Decentralisatie ; Normatieve ordening ; Actieve ordening) die telkens samengesteld zijn uit 5 overheidsmandatarissen en vertegenwoordigingen van universiteiten, vrije beroepen, economische, maatschappelijke, culturele, landbouwgerelateerde, gemeentelijke, toeristische en milieubeschermingsgerelateerde instanties, afhankelijk van de afdelingen.

De **SARO** bestaat uit 20 leden die voor 4 jaar benoemd zijn, waaronder 12 vertegenwoordigers van het middenveld (actief op het vlak van regionaal en onroerend erfgoedbeleid, middenveldorganisaties, werknemers (SERV), milieu (Minaraad), landbouw, huisvestingsraad ; 5 onafhankelijke deskundigen ; 3 vertegenwoordigers van de provincies, steden en gemeenten.

Voorzitting

Jean de Salle, Voorzitter

Joachim Declerck, Ondervoorzitter

Permanent secretariaat

verzorgd door de Directie Studies en Planning (DSP)
van Brussel Stedelijke Ontwikkeling (BSO)

Myriam CASSIERS, Secrétaire

Sybille BELIARD

Caroline WARNECKE

Contactgegevens

Gewestelijke Ontwikkelingscommissie (GOC)

Gewestelijke Overheidsdienst Brussel (GOB)

CCN - Communicatiecentrum Noord

Vooruitgangstraat 80 bus 1

1035 Brussel

E-mail: crd-goc@sprb.irisnet.be - crd-goc@gob.irisnet.be

Website: www.crd-goc.be

Publicaties

«*Brussel !*» Eric Corijn en Eefje Vloeberghs

Stadsschriften - VUB Press - 2009

«*Waarheen met Brussel ?*» Eric Corijn, Jean de Salle, Jean-Louis Genard,

Christian Kesteloot, Christian Vandermotten, Pierre Vanderstraeten

Stadsschriften - VUB Press - 2013

Grafisch ontwerp: ACG - Atelier Création Graphique

Foto's: Marcel VANHULST, behalve pagina 45 : Myriam CASSIERS

Nederlandstalige vertaling: Veerle PATTYN

Verantwoordelijke uitgever: GOC - Jean de SALLE, Voorzitter

Datum: februari 2014

Wettelijk depot: D/2014/9210/2